

Crna Gora

Ministarstvo prosvjete

**AKCIONI PLAN SPROVOĐENJA
NACIONALNE
STRATEGIJE CJELOŽIVOTNE KARIJERNE
ORIJENTACIJE
(2014-2015)**

Podgorica, 2014.

SADRŽAJ

Popis korišćenih skraćenica.....	3
I Uvod.....	4
II Akcioni plan sprovođenja Nacionalne strategije cjeloživotne karijerne orijentacije (2014-2015).....	6
III Informacija o realizaciji Akcionog plana sprovođenja Nacionalne strategije cjeloživotne karijerne orijentacije za 2012-2013. godinu.....	15

Popis korišćenih skraćenica

MPS	-	Ministarstvo prosvjete
MRSS	-	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
CSO	-	Centar za stručno obrazovanje
ZZŠ	-	Zavod za školstvo
UCG	-	Univerzitet Crne Gore
NSO	-	Nacionalni savjet za obrazovanje
NKTKO	-	Nacionalno koordinaciono tijelo za karijernu orijentaciju
ZZZCG	-	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
CIPS	-	Centar za informisanje i profesionalno savjetovanje
PKCG	-	Privredna komora Crne Gore
UPCG	-	Unija poslodavaca Crne Gore
LUX	-	LuxDevelopment - Projekat podrške Vlade Luksemburga stručnom obrazovanju u sjeveroistočnom dijelu Crne Gore
KKontakt	-	Kultur Kontakt, Austrija
ETF	-	Evropska fondacija za obuku

AKCIONI PLAN KAO INSTRUMENT SPROVOĐENJA NACIONALNE STRATEGIJE CJELOŽIVOTNE KARIJERNE ORIJENTACIJE U CRNOJ GORI (2014-2015)

Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 23. juna 2011. godine, usvojila je Nacionalnu strategiju cjeloživotne karijerne orijentacije u Crnoj Gori (2011-2015). Akcioni plan sprovođenja je sastavni dio Strategije. Cilj izrade Nacionalne strategije cjeloživotne karijerne orijentacije je da identifikuje prioritete, mjere i aktivnosti, koje građanima (mladima i odraslima) obezbjeđuje kvalitetne usluge karijerne orijentacije i pomaže im da tokom cijelog života razvijaju karijeru u skladu sa svojim sposobnostima, interesovanjima, osobinama i potrebama na tržištu rada. Ciljevi Nacionalne strategije cjeloživotne karijerne orijentacije u Crnoj Gori (2011-2015) ostvaruju se preko Akcionih planova za sprovođenje Nacionalne strategije cjeloživotne karijerne orijentacije, svaki za period od dvije godine. Za sprovođenje Akcionog plana odgovorni su: Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje, Privredna komora Crne Gore, škole i univerziteti.

I UVOD

U devedesetim godinama prošlog vijeka u Evropi su počele velike promjene koje su imale snažan uticaj na tržište rada: globalizacija, zaoštrena konkurencija, političke promjene, razvoj novih tehnologija itd. Da bi se prilagodio promijenjenim uslovima, pojedincu su potrebna nova znanja i nove vještine. Pojedinaac treba da računa da će više puta u životu morati da mijenja zaposlenje, često i kvalifikaciju što se odrazilo i na koncept karijerne orijentacije. U nastojanju da građanima obezbijede podršku u promijenjenim i nesigurnim uslovima tržišta rada, vlade su sa više pažnje počele pratiti rad službi za karijernu orijentaciju. Preovladala je spoznaja da karijerna orijentacija može znatno doprinijeti razvoju ljudskih resursa i da zbog toga karijerna orijentacija nije samo privatno nego i javno dobro. Praksa je pokazala da ubuduće države moraju karijernoj orijentaciji pružati snažniju podršku, kako bi se odgovarajuće službe mogle pravovremeno prestrukturirati i građanima pružiti pomoć koja im je neophodna u novim uslovima na tržištu rada. Pojedinaac koji ima razvijene vještine vođenja karijere treba u svakom trenutku da zna da realno procijeni svoje osobine, sagleda mogućnosti koje mu se pružaju na tržištu rada i u obrazovanju, umije da uporedi ovo dvoje i vidi koja mogućnost je u datom trenutku najbolja za njega, da samostalno donese odluku i zna koji su koraci potrebni da bi tu odluku realizovao.

Savjet Evrope je u novembru 2008. godine usvojio Rezoluciju o boljoj integraciji cjeloživotne karijerne orijentacije u strategije cjeloživotnog učenja.¹ Ova Rezolucija je ojačala ulogu karijerne orijentacije u politikama cjeloživotnog učenja pojedinačnih članica. Rezolucija poziva zemlje članice Evropske unije da svoje aktivnosti usmjere na četiri prioriteta:

- podsticati cjeloživotno sticanje vještina za vođenje karijere;
- omogućiti svim građanima dostupnost usluga karijerne orijentacije;
- obezbijediti kvalitete usluga karijerne orijentacije;
- podsticati koordinaciju i saradnju između različitih zainteresovanih strana na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

Nadležni organi u Crnoj Gori (Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Privredna komora Crne Gore, škole, univerziteti) razumiju važnost karijerne orijentacije za učenike i studente, kao i potrebu njenog sistemskog uključivanja u rad obrazovnih ustanova. Karijerna orijentacija je takođe značajna za zaposlene i nezaposlene pa je nužno jačanje kvantiteta i kvaliteta pružanja usluga iz ove oblasti.

---

¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/educ/104236.pdf

II AKCIONI PLAN SPROVOĐENJA NACIONALNE STRATEGIJE CJELOŽIVOTNE KARIJERNE ORIJENTACIJE (2014-2015)

PRIORITET 1: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere

Ciljevi:

- Promovisati važnost cjeloživotnog učenja i razvoja karijere za različite ciljne grupe: učenici, studenti, nezaposleni, zaposleni, odrasli i učenici koji prijevremeno napuštaju obrazovanje, nastavnici i stručni saradnici;
- Podići svijest i znanja roditelja o razvoju karijere njihove dece i trendovima na tržištu rada;
- Podići svijest donosilaca odluka na nacionalnom nivou i drugih institucija o njihovoj ulozi da podrže službe za karijernu orijentaciju.

Mjera 1: Promocija cjeloživotnog učenja i vještina vođenje karijere

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / Partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Promocija cjeloživotnog učenja i vještina vođenja karijere kod nastavnika	-Broj organizatora obrazovanja koji su uključeni u promotivne aktivnosti -Broj nastavnika -Broj medijskih nastupa (TV, štampari mediji i dr.)	NKTKO, CSO, ZZS, univerziteti, ZZZCG (CIPS), PKCG, škole	2014-2015. godina	-Izvještaji o radu nosilaca aktivnosti i partnera -Zapisnici nastavnčkog vijeća i stručnih aktiva
Promocija cjeloživotnog učenja i vještina vođenja karijere kod učenika i studenata	-Broj organizovanih promotivnih aktivnosti -Broj učesnika -Broj medijskih	MPS, CSO, ZZS, škole, univerziteti, ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godina	-Izvještaji o radu nosilaca aktivnosti i partnera

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / Partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
	nastupa (TV, štampani mediji i dr.)			
Promocija profesionalne orijentacije i značaja vještina vođenja karijere kod roditelja (Kampanje škola „Dan otvorenih vrata“, medijski nastupi CIPS-a i ostalih partnera i sl.)	-Broj organizovanih promotivnih aktivnosti, -Broj medijskih nastupa (TV, štampani mediji i dr.).	Škole/ MPS, CSO, ZZS, , ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godina	-Zapisnici stručnih aktiva i nastavničkog vijeća, Savjeta roditelja -Izvještaji o radu partnera
Kampanja promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz festival obrazovanja odraslih.(„Dani učenja i obrazovanja odraslih“)	-Broj organizovanih promotivnih aktivnosti, -Broj učesnika	CSO/ MPS, CSO, ZZS, škole, univerziteti, ZZZCG (CIPS), PKCG	2014-2015. godina	-Izvještaji o radu nosilaca aktivnosti i partnera
Promocija cjeloživotnog učenja i razvoja karijere kod nezaposlenih i zaposlenih	-Broj organizovanih radionica i broj učesnika -Broj pripremljenih promotivnih materijala, medijskih nastupa i sl.	ZZZCG (CIPS), /CSO, ZZŠ, PKCG, UPCG, univerziteti, škole	2014-2015. godina	Izvještaji o radu nosilaca aktivnosti i partnera

PRIORITET 2: Unapređenje pravnog i institucionalnog okvira

Cilj:

- Obezbijediti zakonske osnove i drugu regulativu koji će omogućiti razvoj i djelovanje službi za karijernu orijentaciju u skladu sa ciljevima Strategije.

Mjera 1: Unapređenje propisa na način koji će omogućiti razvoj i efikasno i kvalitetno izvođenje aktivnosti karijerne orijentacije ili je unaprijediti u postojećim propisima

Aktivnosti	Indikator	Nosilac i Partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Unapređenje pravnog okvira, izmjena i dopuna propisa	Izmijenjeni propisi	MPS, MRSS, CSO, ZZŠ, ZZZCG	2015. godina	„Službeni list Crne Gore“

PRIORITET 3: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore

Ciljevi:

- Uključiti karijernu orijentaciju u obrazovne programe;
- Ojačati ulogu stručnih saradnika škole u karijernoj orijentaciji;
- Podsticati profesionalni razvoj nastavnika u oblasti karijerne orijentacije;
- Karijernoj orijentaciji obezbijediti odgovarajuće mesto u programu rada škole;
- Ojačati saradnju škola sa ZZZCG (CIPS);
- Uvesti karijernu orijentaciju u visoko obrazovanje.

Mjera 1: Uključivanje karijerne orijentacije u obrazovne programe

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Izrada i unapređenje različitih modela uključivanja karijerne orijentacije u obrazovni program osnovne škole	Urađeni modeli	ZZŠ, /škole, CSO, NKTKO, ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godine	Izvještaji NKTKO
Usvajanje različitih modela uključivanja karijerne orijentacije u obrazovni program osnovne škole	Usvojeni modeli	ZZŠ, CSO/ NKTKO, ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godine	Odluke NSO odnosno nadležne institucije
Izrada i unapređenje različitih modela uključivanja karijerne orijentacije u obrazovne programe stručnih škola i gimnazije	Urađeni modeli	CSO, ZZŠ, /škole, ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godine	Izvještaji NKTKO
Izrada i usvajanje modela različitih uključivanja karijerne orijentacije u obrazovne programe stručnih škola i gimnazije	Usvojeni modeli	CSO, ZZŠ, /škole, ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godine	Odluke NSO
Osmišljavanje i izrada modula uključivanja karijerne orijentacije u programe obrazovanja odraslih	Urađeni moduli Usvojeni moduli	CSO, ZZS/ ZZZCG (CIPS) Univerziteti	2015. godine	Odluke NSO
Analiza mogućnosti uključivanja različitih modela karijerne orijentacije u programe za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama i za rizične grupe	Urađeni modeli Usvojeni modeli	CSO, ZZŠ, /škole, ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godine	Odluke NSO odnosno nadležne institucije

Mjera 2: Jačanje uloge stručnih saradnika (pedagoško-psihološke službe) u školi u području karijerne orijentacije

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / Partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Unapređenje saradnje između Centara za informisanje i profesionalno savjetovanje i osnovnih i srednjih škola, odnosno savjetnika za razvoj karijere u CIPS-ovima i pedagoško-psiholoških službi u školama	Urađen model saradnje i plan aktivnosti na lokalnom nivou	škole, ZZZCG (CIPS), MPS	2014-2015. godine	Izveštaji skola, ZZZCG, NKTKO
Unapređenje stručnih metoda i instrumenata	Metode i instrumenti unaprijeđeni	MPS, ZZŠ, CSO, škole, ZZZCG (CIPS), Univerzitet	2014-2015. godine	Odluke nadležnih institucija

Mjera 3: Intenziviranje sprovođenja aktivnosti karijerne orijentacije u školi

Aktivnosti	Indikator	Nosilac/ partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Inoviranje programa obuke za nastavnike	Urađen program	ZZŠ, CSO/ škole, ZZZCG (CIPS)	I kvartal 2014. godine/ I kvartal 2015. god.	Izveštaj o radu radne grupe i NKTKO Odluke NSO
Akreditacija programa obuke za nastavnike	Akreditovan program (program uvršten u katalog stručnog usavršavanja)	ZZŠ	III kvartal 2014. godine / III kvartal 2015. godine	Odluke nadležnog organa
Izrada plana obuke za nastavnike i školske timove za profesionalnu orijentaciju	Urađen plan obuke	ZZŠ, CSO/ NKTKO,	I kvartal 2014. godine/ I kvartal 2015. godine	Odluka NKT
Formiranje timova za karijernu orijentaciju u školama	Broj škola Broj formiranih timova	ZZŠ, CSO, Škole	Kontinuirano	Odluke nastavničkog vijeća

Aktivnosti	Indikator	Nosilac/ partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Realizacija plana obuke za nastavnike i školske timove	Broj nastavnika	ZZŠ, CSO/ osnovne i srednje škole, ZZZCG (CIPS)	Kontinuirano	Izveštaji nadležnih institucija o obukama
Realizacija programa za karijernu orijentaciju u školama od strane za školskih timova	Broj škola Broj odjeljenja Broj učenika Broj realizovanih programa modula	Škole	Kontinuirano	Izveštaji o utvrđivanju kvaliteta rada škola
Planiranje i realizacija aktivnosti za podsticanje preduzetništva kroz programe karijernog razvoja učenika	Broj škola	Škole	Kontinuirano	Izveštaji o utvrđivanju kvaliteta rada škola

Mjera 4: Jačanje karijerne orijentacije u visokom obrazovanju

Aktivnosti	Indikator	Nosilac/ partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Uspostaviti institucionalni okvir za otvaranje centara za razvoj karijere i njihov rad na univerzitetima Analiza i unapređenje aktivnosti karijernog centra na univerzitetu	Urađena analiza Izveštaj	Univerziteti, ZZZCG	2014-2015. godine	Odluka nadležnog organa ili tijela Tempus i Međunarodni projekti
Uključivanje karijerne orijentacije u studijske programe, u sklopu profesionalnih servisa, u institucije visokog obrazovanja	Urađene odgovarajuća analize nadležnih organa i tijela fakulteta	Univerziteti, samostalne ustanove visokog obrazovanja	2014-2015. godine	Odluka nadležnog organa ili tijela Međunarodni programi (Tempus i sl.)

PRIORITET 4: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene

Ciljevi:

- Povećanje dostupnosti usluga CIPS-ova nezaposlenima, učenicima, studentima i zaposlenima;
- Širenje postojećih i uvođenje novih oblika karijerne orijentacije u CIPS-ovima;
- Podsticati razvoj karijere zaposlenih i nezaposlenih.

Mjera 1: Razvijanje mreže CIPS-ova i povećanje obima usluga karijerne orijentacije u CIPS-ovima i službama za zapošljavanje

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Analiza mogućnosti za širenje mreže centara i otvaranje punktova za razvoj karijere	Urađena analiza Broj novih centara i punktova	ZZZCG/lokalne zajednice/	2014-2015. godina	Izvještaj o radu stručnih službi ZZZCG (CIPS)

Mjera 2: Podsticanje razvoja i primjene novih usluga karijerne orijentacije

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Razvoj različitih oblika i metoda rada	Broj novih metoda	ZZZCG (CIPS), CSO, ZZŠ, škole	2015. godina	Izvještaj o radu stručnih službi ZZZCG(CIPS)
Razvoj različitih instrumenata upitnika, testova, radnih sveski, kompjuterskih programa itd.)	Broj razvijenih instrumenata	ZZZCG (CIPS), CSO, ZZŠ, škole	2015. godina	Izvještaj o radu stručnih službi ZZZCG(CIPS)
Inoviranje usluga karijerne orijentacije	Broj inoviranih usluga karijerne orijentacije	ZZZCG (CIPS)	2014-2015. godina	Izvještaj o radu stručnih službi ZZZCG(CIPS)

PRIORITET 5: Obezbeđivanje kvaliteta u karijernoj orijentaciji

Ciljevi:

- Obezbijediti osposobljenost kadra koji izvodi usluge karijerne orijentacije;
- Obezbijediti kvalitet organizatora koji izvode usluge karijerne orijentacije.

Mjera 1. Standardi kvaliteta za karijernu orijentaciju

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Unapređenje kvaliteta pružanja usluga u CIPS–ovima	Rezultati evaluacije o pruženim uslugama korisnika usluga	ZZZCG (CIPS)	2015. godina	Izvještaji i evaluacija usluga korisnika
Analiza kvaliteta karijerne orijentaciju u školama	Izvještaji o kontroli kvaliteta ZZŠ i CSO	ZZŠ, CSO, NTKKO	II kvartal 2015. godine	Preporuke NTKKO Odluke nadležnog organa

PRIORITET 6: Koordinacija politike i vođenja službi za karijernu orijentaciju

Ciljevi:

- Koordinirati politike i vodenja karijerne orijentacije u relevantnim sektorima;
- Jačati međunarodnu saradnju na području karijerne orijentacije.

Mjera 1: Koordinacija na području politike i vođenja karijerne orijentacije

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / Partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Djelovanje Nacionalnog koordinacijskog tijela za karijernu orijentaciju	Urađen plan i program rada NTKKO za dvogodišnji period	NTKKO	2014-2015. godina	Izvještaji o radu NTKKO

Mjera 2: Uključivanje u zajedničke EU aktivnosti na području karijerne orijentacije

Aktivnosti	Indikator	Nosilac / Partneri	Vremenski okvir	Izvor verifikacije
Uključenje u Evropsku mrežu za politiku cjeloživotne karijerne orijentacije (ELGPN) u statusu posmatrača	Crna Gora uključena u ELGPN u statusu posmatrača	MPS, MRSS ZZZCG, Univerzitet, partneri	2015. godina	Izvještaji ELGPN
Uključenje u mrežu EUROGUIDANCE u statusu posmatrača	Crna Gora uključena u EUROGUIDANCE u statusu posmatrača	MPS, MRSS ZZZCG. Univerzitet, partneri	2015. godina	Izvještaji EUROGUIDANCE
Učešće u radu tijela ELGPN i EUROGUIDANCE u statusu posmatrača	Predstavnici različitih organa, ustanova i institucija učestvuju u radu ELGPN i EUROGUIDANCE	MPS, MRSS ZZZCG, Univerziteti, partneri	2015. godina	Izvještaji ELGPN Izvještaji EUROGUIDANCE

III INFORMACIJA O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA SPROVOĐENJA NACIONALNE STRATEGIJE CJELOŽIVOTNE KARIJERNE ORIJENTACIJE ZA 2012-2013. GODINU

PRIORITET: Podizanje svijesti o potrebi za cjeloživotnim učenjem i razvojem karijere

Mjera: Promocija cjeloživotnog učenja i vještina vođenja karijere

U cilju **promocije cjeloživotnog učenja i vještina vođenja karijere kod nastavnika**, u svim gimnazijama u Crnoj Gori, Zavod za školstvo je putem prezentacija informisao nastavnike o značaju karijerne orijentacije, načinu uvođenja u škole, formiranju timova i slično. To su bile korisne razmjene informacija u cilju promocije programa obuke nastavnika, njegove najave u školama i dobijanja prvih informacija o najboljim načinima njegove realizacije. Prezentacije su rađene u okviru redovnih regionalnih savjetovanja Zavoda za školstvo sa koordinatorima za profesionalni razvoj nastavnika na nivou škole (PRNŠ), članovima tima za PRNŠ i predstavnicima uprava škola.

U pojedinim gimnazijama i mješovitim srednjim školama urađene su pojedine radionice na temu Karijerna orijentacija, posebno u školama koje su bile obuhvaćene pilot – projektom IPA 2008.

U cilju promovisanja i informisanja učenika o karijernoj orijentaciji u gimnazijama i mješovitim stručnim školama postavljaju se informacije na sajtu škole, određeni korisni tekstovi i linkovi, takođe u mnogim školskim listovima postoje rubrike koje se odnose na profesionalnu odnosno karijernu orijentaciju.

U stručnim školama u Crnoj Gori kontinuirano se radi na obuci nastavnika, uključujući i obuku kako organizovati i realizovati proces nastave i učenja, kako bi se kod učenika razvile ključne kompetencije. Sastavni dio tih obuka je i promocija važnosti sticanje vještina za vođenje karijere. Na primjer, u 2013. godini u 13 stručnih škola organizovane su obuke za primjenu novih obrazovanih programa, kojima je prisustvovalo 276 nastavnika.

U sve promotivne aktivnosti koje sprovodi odgovarajući sektor Ministarstva prosvjete uključene su službe Zavoda za zapošljavanje, odnosno CIPS-a.

U osnovnim školama u kojima je u prethodnom periodu realizovana obuka nastavnika osnovnih škola (u okviru projekta GIZ-a), realizovane su aktivnosti na promociji profesionalne orijentacije. Takođe, kroz prezentacije srednjih škola, prilikom upisa učenika koji završe IX razred osnovne škole, organizuju se brojne aktivnosti u osnovnim školama.

U okviru **promocije profesionalne orijentacije i značaja vještina vođenja karijere kod roditelja** (Kampanje škola „Dan otvorenih vrata“ i sl.), sve stručne škole u Crnoj Gori organizuju aktivnosti za učenike i roditelje osnovnih škola, kako bi omogućile učenicima da se lakše odluče na izbor profesije.

Škole formiraju školske timove koji pripremaju prezentacije i odgovarajući informativni materijal za učenike i roditelje osnovnih škola, koje sadrže opis pojedinih zanimanja, mogućnosti zapošljavanja, stanje sa ponudom i tražnjom za to zanimanje, tj. mogućnosti zapošljavanja, mogućnost nastavka rada. Takođe, važan dio je i upoznavanje učenika i roditelja sa uslovima za realizaciju procesa nastave, uključujući praktično obrazovanje.

Škole praktikuju, najčešće u aprilu, da organizuju dan otvorenih vrata za učenike, roditelje i sve zainteresovane. Pozitivni primjeri su i interesovanje poslodavaca da se uključe u promotivne aktivnosti (opština Rožaje: ECO BRVNARE d.o.o, opština Podgorica: EKOPLANT d.o.o, INPEK a.d; Opština Budva: Crnogorsko turističko udruženje, MITROVIĆ CO d.o.o; Opština Herceg Novi: Institut Igalo a.d. (podaci Unije poslodavaca)

Cilj ovih aktivnosti je da stručno obrazovanje učini atraktivnijim.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je pripremio, štampao i distribuirao informator za upis u srednje škole u količini 8.000 primjeraka.

Takođe, uz pomoć donatora, štampa se Informator „Kuda dalje“, za upis učenika koji završavaju srednju školu, na fakultet.

Kampanja „Stručno je ključno“ realizovana je 2011. i 2012. god. U toku 2012. god. realizovana je u 12 osnovnih škola na sjeveroistoku CG. Realizovana je kroz aktivnosti: posjete školama, podjela informativnog materijala, promotivnih pisama, otvaranjem facebook stranice i komunikacijom sa korisnicima, kao i prezentacijom video spota i video materijala i sa promotivnih aktivnosti na youtube.com.

Srednje stručne i mješovite škole u sjeveroistočnoj regiji Crne Gore, uglavnom su bile angažovane u promovisanju svojih obrazovnih programa. Sprovodeći PR aktivnosti (najčešće putem oglašavanja u javnim medijima, gostovanja u TV emisijama, razgovorima sa roditeljima, podjelom propagandnog materijala, itd.) predstavnici škole nastoje da animiraju osnovce koji su pred izborom srednješkolškog obrazovanja.

Promo karavan, sastavljen od predstavnika Centra za stručno obrazovanje i Ministarstva prosvjete, kao i učenika lokalnih srednjih stručnih škola, obišao je gradove: Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Andrijevicu i Plav, i u njima posjetio osnovne škole. U okviru promocija, promo tim se družio sa učenicima osmog i devetog razreda osnovnih škola i tom prilikom učenicima su podijeljeni promotivno info pismo u kojem su se upoznali sa prednostima izbora srednjeg

stručnog obrazovanja i promotivni pokloni kampanje „Stručno je ključno“. Na ovaj način je ostvarena direktna komunikacija sa većinom dece koja stoji pred odlukom o odabiru srednjeg obrazovanja. Promotivni pokloni su poslužili i za promociju sajta kampanje gdje učenici mogu pronaći i detaljne informacije o svim fokusnim srednjim stručnim školama i zanimanjima koja su u fokusu kampanje „Stručno je ključno“.

Kampanja promovisanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih kroz Festival obrazovanja odraslih.

Manifestacija „XI Dani obrazovanja i učenja odraslih“ realizovana je od 28. maja do 2. juna 2012. godine i u okviru nje organizovani su:

3 okrugla stola, 2 seminara, 3 prezentacije i 1 konferencija.

Festival „XI Dani obrazovanja i učenja odraslih“ pripremili su Centar za stručno obrazovanje i Ministarstvo prosvjete. Projektom je bilo planirano i realizovano devet različitih aktivnosti. Realizaciju ove manifestacije su finansijski podržali Ministarstvo prosvjete, DVV international iz Njemačke i KulturKontakt Austrija. Projekat je sa svim pripremnim aktivnostima trajao tri mjeseca. U okviru aktivnosti festivala, organizovana je konferencija i više okruglih stolova na temu obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja u Crnoj Gori, na kojima su učestvovali brojni licencirani provajderi obrazovanja odraslih. Na konferenciji je prezentovan Nacionalni izvještaj o stanju u obrazovanju odraslih koji je Crna Gora predala krajem marta UNESCO Institute for Lifelong Learning u Hamburgu u okviru CONFITEA VI procesa.

U 2013. godini, Centar za stručno obrazovanje je u saradnji sa Ministarstvom prosvjete organizovao manifestaciju „XII Dani obrazovanja i učenja odraslih“ (od 27. maja do 5. juna 2013. godine). Slogan „XII Dana obrazovanja i učenja odraslih“ bio je: „Iskoristimo potencijal obrazovanja odraslih za lični, ekonomski i društveni razvoj“. Cilj manifestacije je ukazivanje na značaj cjeloživotnog učenja za unapređenje kvaliteta života pojedinca i društveni razvoj. Pored ovog ukazano je na značaj razvoja socijalnog partnerstva na lokalnom i državnom nivou za razvoj oblasti obrazovanja odraslih, kao i na neophodnost andragošskog osposobljavanja kadra koji radi u obrazovanju odraslih. Organizatori „XII Dana obrazovanja i učenja odraslih“ bili su: Centar za stručno obrazovanje i Ministarstvo prosvjete su organizatori „XII Dana obrazovanja i učenja odraslih“ bili su: Zavod za zapošljavanje, Privredna komora, Zanatsko-preduzetnička komora, Opština Mojkovac i Opština Budva. U okviru manifestacije organizovane su aktivnosti: 3 okrugla stola, 2 seminara i 1 predavanje.

U okviru projekta „Podrška zapošljavanju mladih – Vještine za mlade“, Unija poslodavaca Crne Gore je izradila promotivni video o značaju planiranja karijere i razvoja vještina mladih. Video je dostupan na sljedećem linku <https://www.youtube.com/watch?v=PRL5pmz-30E>

U cilju **Promocije cjeloživotnog učenja i razvoja karijere kod nezaposlenih i zaposlenih** Unija poslodavaca je u

okviru projekta „Podrška zapošljavanju mladih – Vještine za mlade“ u decembru 2013. godine realizovala radionicu „Profesionali rast i razvoj mladih“ posvećenu nezaposlenim licima, a posebno mladima koji su završili program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem. Fokus radionice bio je na vještinama komunikacije, motivaciji i vještinama vođenja karijere.

U okviru TV emisije „Pokreni se“ koje je realizovao Zavod za zapošljavanje, u periodu od aprila 2013. godine do aprila 2014. bilo 22 emisije. Sve emisije su imale u fokusu podsticanje karijernog razvoja.

U okviru aktivnosti Zavoda za zapošljavanje ostvarena su TV gostovanja, kojih je u 2012. godini bilo oko 30, a u 2013. godini oko 25. Pisanih tekstova u periodu od 2012. do 2013.godine bilo je oko 60 koji su u fokusu imali podsticanje karijernog razvoja.

Planirani broj TV emisija „Pokreni se“ za 2014-2015. godinu je 22.

Privredna komora Crne Gore je u cilju promocije kod zaposlenih, cjeloživotnog obrazovanja i razvoja ljudskih resursa Crne Gore, u saradnji sa Vladom Crne Gore i Zavodom za zapošljavanje, organizovala okrugli sto na temu: *Stručno osposobljavanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem* u cilju promocije projekta kod privrednih subjekata. Privredna komora je u 2012. godini, u okviru Evropske nedjelje malih i srednjih preduzeća, organizovala okrugli sto na temu: *Žensko preduzetništvo – izazovi i perpektive*, koji je bio posvećen promociji i razvoju ženskog preduzetništva. U 2013. godini, tema je bila: *Preduzetničko učenje u sistemu obrazovanja*. Privredna komora Crne Gore je učestvovala kao partner u TEMPUS projektima: DEBUT M čiji je cilj bio organizovanje poslovne obuke za eksperte i menadžere kompanija u Crnoj Gori i DELLCO – Razvoj cjeloživotnog učenja na Univerzitetu Crne Gore. Privredna komora Crne Gore je takodje učestvovala u drugim međunarodnim projektima koji imaju za cilj unapređenje znanja i karijere zaposlenih kao što su: Mreža preduzeća u poljoprivredi (AGRINET, LEGGE 84), zatim *Nacionalni program za čistiju proizvodnju u Crnoj Gori*, čije su aktivnosti usmjerene na izgradnju kapaciteta nacionalnih eksperata za uvođenje čistije proizvodnje i ekološki prihvatljivih tehnologija u odabranim privrednim sektorima. Realizovan je projekat: *Promocija inovacija u sektoru proizvodnje hrane za dobrobit Jadranske regije* (WELLFOOD projekat), koji ima za cilj jačanje inovacijskih kapaciteta jadranske regije u poljoprivredno prehrambenom sektoru podsticanjem saradnje, transferom znanja iz razvijene italijanske regije u ostale zemlje, kao i projekat: *Jadranska mreža za unapređivanje istraživanja i inovacija kroz kreiranje nove politike za održivu konkurenciju SME* (ADRIATInn).

PRIORITET: Unapređenje pravnog i institucionalnog okvira

Cilj:

- Obezbijediti zakonske osnove i drugu regulativu koji će omogućiti razvoj i djelovanje službi za karijernu orijentaciju u skladu sa ciljevima Strategije.

Mjera: Uključivanje karijerne orijentacije u relevante zakone i u drugu regulativu na način koji će omogućiti razvoj i efikasno i kvalitetno izvođenje aktivnosti karijerne orijentacije ili je unaprijediti u postojećim propisima

U okviru mjere uključivanje karijerne orijentacije u sve relevantne zakone Ministarstvo rada i socijalnog staranja je donijelo Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti („Sl. list CG“, br. 40/11, 45/12 i 61/13). Članom 31 navedenog Zakona su propisane sljedeće mjere aktivne politike zapošljavanja:

-informisanje o mogućnostima i uslovim zapošljavanja, posredovanje pri zapošljavanju, profesionalna orijentacija, finansiranje zarada pripravnika, podrška samozapošljavanju, subvencija zasamozapošljavanje, obrazovanje i osposobljavanje odraslih, profesionalna rehabilitacija teže zapošljivih lica, javan rad, stipendiranje i druge mjere usmjerene na povećanje, odnosno smanjenje nezaposlenosti. Članom 32 je propisano da informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja, su aktivnosti nosilaca poslova zapošljavanja kojima se licu koje traži zaposlenje poslodavcu i drugom licu pružaju informacije o prijavljenim slobodnim radnim mjestima, uslovima za zasnivanje radnog odnosa, mogućnostima za profesionalnu orijentaciju, uslovima, načinu i postupku sticanja nacionalne stručne kvalifikacije, posredovanju u zapošljavanju i drugim mjerama utvrđenim ovim zakonom.

Takođe, članom 35 je propisano da se profesionalnom orijentacijom smatra:

-pružanje pomoći nezaposlenom licu, zaposlenom licu i drugom licu, da objektivno sagleda, planira i ostvaruje svoju profesionalnu karijeru,

-usklađivanje individualnih potreba i mogućnosti nezaposlenog lica sa potrebama i zahtjevima tržišta rada.

PRIORITET: Jačanje karijerne orijentacije u obrazovnom sistemu Crne Gore

Ciljevi:

- Uključiti karijernu orijentaciju u obrazovne programe;
- Ojačati ulogu stručnih saradnika škole u karijernoj orijentaciji;
- Podsticati profesionalni razvoj nastavnika u oblasti karijerne orijentacije;
- Karijernoj orijentaciji obezbijediti odgovarajuće mesto u programu rada škole;
- Ojačati saradnju škola sa ZZZCG (CIPS);
- Uvesti karijernu orijentaciju u visoko obrazovanje.

Mjera: Uključivanje karijerne orijentacije u obrazovne programe

Izrada različitih modela uključivanja karijerne orijentacije u obrazovni program osnovne škole, na osnovu analize programa koji je pilotiran u 2011. godini, kao i usvajanje različitih modela uključivanja karijerne orijentacije u obrazovni program osnovne škole slijedi iz odluke Nacionalnog savjeta za obrazovanje, kojom je 10. septembra 2013. godine usvojio Predmetni program za izborni predmet „Profesionalna orijentacija“ u VIII ili IX razredu sa fondom od jednog sedmičnog časa. Osnovne škole su upoznate da imaju mogućnost da Profesionalnu orijentaciju ponude učenicima kao mogućnost izučavanja izbornog predmeta.

U okviru mjere: Izrada različiti modela uključivanja karijerne orijentacije u obrazovne programe stručnih škola i gimnazije, na osnovu analize programa koji je pilotiran kroz Projekat IPA 2008 kao i izrada i usvajanje modela različitih uključivanja karijerne orijentacije u obrazovne programe stručnih škola i gimnazije, Zavod za školstvo je realizovao pojedine radionice na temu Karijerne orijentacije, posebno u mješovitim školama koje su bile obuhvaćene pilot – projektom IPA:

- predavanja predstavnika CIPS–a o situaciji na tržištu rada i drugim pitanjima daljeg školovanja i zapošljavanja;
- testiranja učenika testovima ličnosti i testom profesionalnih interesa;
- individualna savjetovanja u saradnji sa CIPS-om ili predstavnika pedagoško-psihološke službe u školama, kao i samih nastavnika;
- u pojedinim školama (JU SMŠ „Ivan G. Kovačić“, Herceg Novi), postoji program profesionalne orijentacije za završne

razrede u okviru kojeg se održavaju prezentacije, informativni sastanci, dodjeljuju informatori o mogućnostima daljeg školovanja u zemlji i inostranstvu, škola učestvuje na sajmu sezonskog zapošljavanja, prave se flajeri i prezentacije za učenike osnovnih škola i dr.;

- u mnogim gimnazijama se radi savjetodavni rad sa maturantima prilikom odabira izbornih predmeta i predmeta koji će polagati na maturalnom ispitu, informisanje o uslovima upisa na fakultet, individualni razgovori i savjetovanja od strane pedagoško-psihološke službe;

- uglavnom svi maturanti dobiju informatore o daljem školovanju na fakultet;

- u mnogim školskim listovima postoji poseban dio posvećen profesionalnoj orijentaciji, tekstovi su najčešće povezani sa samopoznajom i informisanosti i popraćeni su korisnim linkovima;

- u okviru nastave psihologije se obrađuju teme vezane za karijenu orijentaciju, posebno samopoznaja i informisanje;

- često se organizuju posjete fakultetima učenika završnih razreda, mnogi fakulteti u okviru škole organizuju svoje prezentacije;

- u mnogim školama date su preporuke razrednim starješinama da na časovima razredne zajednice razgovaraju sa učenicima o ovoj temi;

- na sajtovima mnogih škola su date informacije o karijernoj orijentaciji i postavljeni su mnogi korisni tekstovi i linkovi na kojima učenici mogu dobiti više informacija o ovoj temi.

Osim toga, u toku 2012. i 2013. godine u mnogim gimnazijama i mješovitim stručnim školama se organizuju različite aktivnosti koje se odnose na karijenu orijentaciju, tako pojedine škole imaju program profesionalne orijentacije za završne razrede u okviru kojeg se održavaju prezentacije, informativni sastanci, dodjeljuju informatori o mogućnostima daljeg školovanja u zemlji i inostranstvu, škole učestvuje na sajmu sezonskog zapošljavanja, prave se flajeri i prezentacije za učenike osnovnih škola. Uglavnom svi maturanti u Crnoj Gori dobiju informatore o daljem školovanju na fakultet.

U mnogim školama date su preporuke odjeljskim starješinama da na časovima odjeljske zajednice razgovaraju sa učenicima o ovoj temi. U okviru nastave psihologije se obrađuju teme vezane za karijenu orijentaciju, posebno samopoznaja i informisanje.

U mnogim školama se organizuju predavanja o mogućnostima zapošljavanja i daljeg školovanja u saradnji sa CIPS-ovima.

Mjera: Jačanje uloge stručnih saradnika (pedagoško-psihološke službe) u školi na području karijerne orijentacije

Definisanje i usvajanje osnovnog programa obuke karijerne orijentacije za stručne saradnike odnosno pedagoško-psihološku službu u školi realizovano je na način što je pripremljen program obuke. Podrška programu za osnovno obrazovanje data je od strane Centra za stručno obrazovanje. Program uključuje i nastavnike predmetne nastave da u saradnji sa pedagoško-psihološkom službom prolaze obuku i kao tim škole sprovode program.

Akreditacija programa obuke za stručne saradnike - Program je akreditovan kao program stručnog usavršavanja nastavnika po konkursu koji raspisuje Zavoda za školstvo. Program se nalazi u Katalogu stručnog usavršavanja nastavnika. Predviđeno je da on obuhvata timski rad stručnih saradnika i nastavnika predmetne nastave.

U nekim gimnazijama i srednjim mješovitim školama rade se testiranja učenika putem testova o ličnosti i testa profesionalnih interesa.

Takođe se realizuje savjetodavni rad sa maturantima prilikom izbora izbornih predmeta i predmeta koji će polagati na maturalnom ispitu, informisanje o uslovima upisa na fakultet, individualni razgovori i savjetovanja od strane pedagoško-psihološke službe.

Mjera: Intenziviranje sprovođenja aktivnosti karijerne orijentacije u školi

Usaglašavanje koncepta programa obuke za nastavnike, pilotiranog kroz Projekat IPA 2008 i izrada programa obuke za nastavnike - Urađena dva programa - za osnovne škole: Profesionalna orijentacija u osnovnim školama i za srednje škole: Karijerna orijentacija u srednjim školama. Akreditovan je program obuke nastavnika za osnovne škole i drugi - za srednje škole i nalaze se u Katalogu akreditovanih programa obuke nastavnika.

Realizovani su programi za karijernu orijentaciju u školama od strane školskih timova - 29 osnovnih škola iz većine opština u Crnoj Gori, oko 150 nastavnika (4 nastavnika predmetne nastave i pedagog ili psiholog škole čine školski tim). Program podijeljen u 5 faza, odnosno modula - Profesionalna orijentacija planirana Godišnjim planovima rada osnovnih škola.

Srednje stručne škole koje su bile uključene u Projekat IPA 2008 sprovodile su u toku 2008. godine aktivnosti uključivanja karijerne orijentacije u proces nastave. Na primjer, Prva stručna škola iz Nikšića organizovala je radionice, u koje je bilo uključeno 150 učenika.

U JU Srednjoj stručnoj školi „Bratstvo-jedinstvo“ iz Ulcinja, pedagog škole i tim za profesionalnu orijentaciju izradio je program rada i sproveo planirane aktivnosti sa 3 grupe od po 20-30 učenika (za zainteresovane učenike završnih razreda).

JU Srednja stručna škola „Sergije Stanić“ Podgorica, odnosno tim za profesionalnu orijentaciju je radio na odabiru i izradi radionica koje su sprovedene na nivou škole sa učenicima.

Prema planiranom planu sprovedene su aktivnosti na nivou 3 grupe sa približno 20 zainteresovanih učenika završnih razreda (ukupno oko 50).

JU Srednja stručna škola „Bećo Bašić“ iz Plava je na osnovu izrađenog plana rada tima za profesionalnu orijentaciju, ove školske godine realizovala obuke za sve učenike završnih razreda (njih 158).

JU Srednja stručna škola iz Berana, kao i JU Srednja stručna škola iz Pljevalja su takođe sprovodile aktivnosti koje su pilotirane kroz projekat IPA 2008.

Mjera: Jačanje karijerne orijentacije u visokom obrazovanju

Priprema predloga plana za karijerni centar na osnovu analize i održivosti - Univerzitetski Centar za razvoj karijere, osnovan je u septembru 2012. godine u okviru Tempus projekta DELLCO (Razvoj koncepta cjeloživotnog učenja na Univerzitetu Crne Gore) i finansiran je od strane Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, do marta 2013. godine.

U saradnji sa institucijama iz oblasti profesionalnog razvoja, Centar za razvoj karijere je organizovao info-treninge i radionice na kojima su studenti učili kako da naprave prve korake u razvoju svoje karijere - kako da napišu rezime, šta mogu očekivati na intervjuu za posao, o tržištu rada, ponuđenim školarinama i profesionalnoj komunikaciji uopšte.

Studenti dobijaju informacije o različitim temama: kako da nađu internšip program razmjene studenata, kako da se prijave za Vladin program stručnog osposobljavanja, kako da nastave studije u inostranstvu i sl.

Centar za razvoj karijere promovise programe mobilnosti, prvenstveno one u kojima je Univerzitet Crne Gore uključen kao partner. Koristeći različite kanale komunikacije informise se što veći broj studenata o djelatnostima Centra za razvoj karijere i aktivnostima koje on preduzima (putem mejling lista, sajtova, društvenih mreža i sl.).

Tokom prethodnog rada Centra sprovedene su različite aktivnosti:

- radionice za studente u saradnji sa Centrom za informisanje i profesionalno savjetovanje (CIPS); organizovane su tri grupe sa po četiri radionice (kako napisati CV i šta očekivati od intervjuu za posao, tržišta rada, profesionalna komunikacija i studiranje u inostranstvu);
- predavanje/info sesija na temu stažiranja - zašto je stažiranje važno, kako naći prikladno mjesto i dobiti najbolje iz tog iskustva;
- predavanje/info sesija o Evropskom volonterskom servisu i mogućnosti za naše studente;
- u saradnji sa TEDx Podgorica organizovan uživo prenos TED konferencije u trajanju od dva dana;
- održana prezentacija programa volontiranja u Evropi, Evropski volonterski servis (EVS);
- organizovana dvodnevna manifestacija za maturante *Otvoreni dani* na kojoj su se predstavili svi fakulteti sa UCG;

- organizovani društveni događaji za strane studente tokom njihovog boravka na našem univerzitetu;
- organizovane redovne radionice na temu pisanja CV-ja i motivacionog pisma za studente koji se planiraju prijavljivati za razmjene;
- u sklopu projekta TRAIN finansiranog od strane fondacije King Baudouin Foundation, održane su obuke za nastavno osoblje Univerziteta Crne Gore, koje se tiču poboljšanja njihovih komunikacionih sposobnosti, pedagoških vještina kao i rada sa projektima i u istraživanjima;
- u radu Centra za razvoj karijere angažuju se student psihologije i pedagogije s Filozofskog fakulteta, prema profesionalnom planu koji je uradio Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

Uključivanje karijerne orijentacije u fleksibilne obrazovne programe, u sklopu profesionalnih servisa, u institucije visokog obrazovanja, realizovano je na sljedeći način: u prethodnom periodu, Univerzitet Crne Gore je kroz projekte stručnog osposobljavanja sa Lux-Development-om (Agencija Luksemburga za razvojnu saradnju) organizovao obuku kadra koji je angažovan u srednjim stručnim školama, kroz specijalističke module iz oblasti psihologije, pedagogije, didaktike i metodologije, koji omogućavaju obuku za sticanje znanja, vještina i kompetencija koje ovim kadrovima nedostaju.

Univerzitet je organizovao i master studije za postojeći kadar koji se bavi pitanjima opšte pedagogije, da bi im se omogućilo sticanje znanja i vještina za obrazovanje i rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama, prema akreditovanim programima.

Akcionim planom daljih aktivnosti Univerziteta Crne Gore, u cilju što boljeg i efikasnijeg sticanja znanja, vještina i kompetencija nastavnika za implementaciju karijerne orijentacije u obrazovni sistem Crne Gore, Univerzitet planira *da obuku nastavnika za karijerno savjetovanje organizuje kao poseban kurs na Odsjeku za psihologiju i pedagogiju Filozofskog fakulteta u Nikšiću.*

Takođe, u toku 2012. god. realizovane su sljedeće aktivnosti CIPS-a koje se odnose na jačanje karijerne orijentacije u visokom obrazovanju:

- Inovirani postojeći i kreirani novi programi - aktuelni programi za studente:
- Profesionalno informisanje – individualno i grupno;
- Profesionalno savjetovanje – individualno i grupno;
- Psihološka testiranja;
- Radionice planiranja karijere za studente.

PRIORITET: Jačanje usluga karijerne orijentacije za nezaposlene i zaposlene

Ciljevi:

- Povećanje dostupnosti usluga CIPS-ova nezaposlenima, učenicima, studentima i zaposlenima;
- Širenje postojećih i uvođenje novih oblika karijerne orijentacije u CIPS-ovima;
- Podsticati razvoj karijere zaposlenih i nezaposlenih.

Mjera: Razvijanje mreže CIPS-ova i povećanje obima usluga karijerne orijentacije u CIPS-ovima i službama za zapošljavanje

U cilju širenja mreže Centara za informisanje i profesionalno savjetovanje (CIPS) - otvaranje najmanje jednog CIPS-a u 2012. godini:

- U prvoj polovini 2012. godine osnovan je i stavljen u funkciju Centar za informisanje i profesionalno savjetovanje u Opštini Pljevlja.
- U drugoj polovini godine osnovan je i stavljen u funkciju Centra za razvoj karijere na Univerzitetu Crne Gore, sa osnovnom namjenom povezivanja visokog obrazovanja i tržišta rada. Obezbijedeno je finansiranje rada i kreiranje četiri programa za mlade visokoškolce u procesu formalnog obrazovanja.

Mjera: Podsticanje razvoja i primjene novih usluga karijerne orijentacije

U cilju inoviranja usluga karijerne orijentacije u 2012. god. CIPS je realizovao sljedeće aktivnosti:

- Inovirani postojeći i kreirani novi programi za učenike:
  - Program radionica za buduće srednjoškolce na temu izbora zanimanja;
  - Program radionica za srednjoškolce koji se uključuju na tržište rada;
  - Program radionica za buduće studente na temu izbora zanimanja;
  - Grupno i individualno profesionalno informisanje učenika osnovnih i srednjih škola;

- Grupna i individualna savjetovanja na temu izbora zanimanja za učenike osnovnih i srednjih škola;
- Psihološka testiranja;
- Informisanje i savjetovanje roditelja na temu izbora zanimanja.
- Aktuelni programi za studente:
  - Profesionalno informisanje – individualno i grupno;
  - Profesionalno savjetovanje – individualno i grupno;
  - Psihološka testiranja;
  - Radionice planiranja karijere za studente.
- Inovirani postojeći i kreirani novi programi za nezaposlene:
  - Trodnevni program seminara za razvoj karijere;
  - Dvodnevni program seminara za razvoj karijere;
  - Program revizije CV-a;
  - Klub za traženje posla.

Sumarni rezultati koji se odnose na rad CIPS-ova:

- Profesionalno informisanje servisirano je za 6.949 klijenata;
- Profesionalno savjetovanje servisirano je za 1.870 klijenata;
- Programe radioničarskih aktivnosti karijerne orijentacije završilo je ukupno oko 1.568 nezaposlenih lica;
- Održan trening za unapređenje usluga informisanja mladih, sa ciljem obezbjeđivanja seta znanja i vještina potrebnih za medijaciju u oblasti informisanja mladih, odnosno osnaživanja savjetnika za profesionalno informisanje i savjetovanje u oblasti informisanja;
- Priprema sadržaja za Informator za izbor srednje škole;
- Finansiranje štampanja i distribucije 7.000 primjeraka Informatora za upis u srednje škole;
- Organizovanje nagradnog konkursa za najbolji likovni i pismeni rad sa temom „Izbor zanimanja“ i finansiranje nagrada za učenike i nastavnike osnovnih škola;

U okviru svojih aktivnosti, CIPS je u roku 2013. godine realizovao sljedeće:

- Procesom direktnog individualnog profesionalnog informisanja od strane savjetnika za profesionalnu orijentaciju obuhvaćeno je 1.621 nezaposlenih lica;
- Procesom direktnog grupnog profesionalnog informisanja od strane savjetnika za profesionalnu orijentaciju obuhvaćeno je 7.611 učenika;
- Usluge individualnog informisanja roditelja za izbor zanimanja njihove djece servisirane su za oko 114 roditelja;
- Profesionalnom savjetovanju nezaposlenih kroz proces individualnog profesionalnog savjetovanja prošla su 254 nezaposlena lica;
- Proces individualnog profesionalnog savjetovanja prošlo je 1.150 učenika, dok je kompletnu psihološku obradu za izbor zanimanja prošlo 650 učenika;
- Proces individualnog profesionalnog savjetovanja prošlo je 100 zaposlenih lica;
- Profesionalnom selekcijom obuhvaćeno je 144 nezaposlena lica;
- Kompletnu psihološku obradu za izbor zaposlenja prošlo je 92 nezaposlenih lica;
- Program seminara za podsticanje karijernog razvoja nezaposlenih lica završilo je ukupno 198 nezaposlenih lica;
- Program seminara – radioničarskih aktivnosti za izbor zanimanja završilo je 1.178 učenika osnovnih škola i 63 učenika srednjih škola;
- Radioničarske aktivnosti podsticanje karijernog razvoja završilo je 40 studenata;
- Priprema sadržaja za Informator za izbor srednje škole;
  - Finansiranje štampanja i distribucije 4.500 primjeraka Informatora za upis u srednje škole;
- Organizovanje nagradnog konkursa za najbolji likovni i pismeni rad sa temom „Izbor zanimanja“ i finansiranje nagrada za učenike i nastavnike osnovnih škola;
- Promocija karijernog savjetovanja i usluga profesionalne orijentacije u Zavodu za zapošljavanje:
  - Predstavljanje uloge i značaja karijerne orijentacije za tržište rada na X Stručnoj konferenciji Centra Javnih Službi za Zapošljavanje Država Jugoistočne Evrope/ CPESSECI;
- Aktiviranje Facebook naloga CIPS-a i njegovo redovno ažuriranje uz promovisanje usluga Zavoda;
- Revitalizacija i potpuna izmjena sajta CIPS-a koja se u drugoj polovini godine stavlja u funkciju.

Mjera: Stimulisanje razvoja karijere zaposlenih u preduzećima

U okviru aktivnosti: Realizacija usluga za razvoj karijere za zaposlene, u okviru svojih redovnih aktivnosti, Unija poslodavaca Crne Gore je u toku 2012. i 2013. godine realizovala 28 stručnih i informativnih seminara i okruglih stolova na različite teme od interesa za zaposlene u firmama članicama, na kojima je učestvovalo oko 700 učesnika/ca.

Privredna komora Crne Gore je u toku 2012. godine organizovala 35 edukativnih aktivnosti sa 1.487 učesnika i u toku 2013. godine 52 edukativne aktivnosti sa 1.960 učesnika na različite teme u cilju razvoja znanja, vještina i kompetencija zaposlenih i njihove karijere.

PRIORITET: Koordinacija politike i vođenja službi za karijernu orijentaciju

Ciljevi:

- Koordinirati politike i vođenja karijerne orijentacije u relevantnim sektorima;
- Jačati međunarodnu saradnju na području karijerne orijentacije.

Mjera: Koordinacija na području politike i vođenja karijerne orijentacije

Djelovanje Nacionalnog koordinacijskog tijela za karijernu orijentaciju: NKTKO je formirano Rješenjem Ministarstva, na partnerskom principu. NKTKO funkcioniše, održava sastanke prema planu rada. Pored ostalog, predložilo je Akcioni plan sprovođenja nacionalne Strategije cjeloživotne karijerne orijentacije za 2012-2013. godinu.

Mjera: Uključivanje u zajedničke EU aktivnosti na području karijerne orijentacije

Uključenje u Evropsku mrežu za politiku cjeloživotne karijerne orijentacije (ELGPN) u statusu posmatrača i učešće u radu tijela ELGPN i EUROGUIDANCE u statusu posmatrača - predstavnici Crne Gore učestvovali na međunarodnoj konferenciji u Sofiji, gdje su imali priliku da se upoznaju sa aktualnim stanjem po pitanju karijerne orijentacije u zemljama u regionu, kao i državama Evropske unije, i prezentovali postignuća Crne Gore na tom polju.

Radna grupa za izradu nacрта Akcionog plana sprovođenja Nacionalne cjeloživotne karijerne orijentacije u Crnoj Gori (2014-2015):

1. Mr Nataša Gazivoda, Ministarstvo prosvjete, rukovodilac Radne grupe,
2. Zora Bogičević, Ministarstvo prosvjete,
3. Mr Branka Kankaraš, Ministarstvo prosvjete,
4. Vidosava Kaščelan, Zavod za školstvo,
5. Vjera Mitrović, Centar za stručno obrazovanje,
6. Senka Vukčević, Ministarstvo rada i socijalnog staranja,
7. Jasmina Đukić, Zavod za zapošljavanje Crne Gore,
8. Mr Ljiljana Jovanović, Univerzitet Crne Gore,
9. Dr Mladen Perazić, Privredna komora Crne Gore.

Podršku izradi Akcionog plana pružilo je Nacionalno koordinaciono tijelo za karijernu orijentaciju.